

ANIQLIK VA TO'G'RILIKNING NUTQ JARAYONIDAGI AHAMIYATI

Meliboyeva Dilnoza Ergashevna

Farg'ona viloyati yuridik texnikumi davlat tilida ish yuritish fani o'qituvchisi,

Annotatsiya: Mazkur maqolada nutqning ravshanligi va to'g'riligi tushunchalari, ularning hayotning turli sohalariga ta'siri va muloqotning ushbu ikki jihati o'rtasidagi munosabatlar ko'rib chiqagan. Shuningdek, ushbu ko'nikmalarining ahamiyatiga to'xtalib, aniq va to'g'ri ifoda etish qobiliyati muvaffaqiyatli munosabatlar va maqsadlarga erishishning kaliti ekanligi ta'kidlab o'tilgan.

Kalit so'zlar: Aniqlik, to'g'rilik, nutq, til vositalari, nutqning ravshanligi, mantiqiylik, ta'sirchanlik, grammatik to'g'rilik, leksik xatolar, muloqot ko'nikmalari

Bugungi dunyoda o'z fikrini aniq va to'g'ri ifodalash ko'nikmasi tobora muhim mahoratga aylanib bormoqda. Nutqning ravshanligi va to'g'riligi shaxsiy munosabatlarda, biznesda yoki ta'limda muvaffaqiyatli muloqotda asosiy rol o'ynaydi. Aniqlik tushunishni ta'minlaydi va aniqlik ishonchlilik va professionallik taassurotini beradi.

Ifoda aniqligi nafaqat so'zlardan foydalanish, balki ma'lumotni auditoriyaga mantiqiy tarzda etkazish qobiliyatidir. Fikrlarni ifodalashning ravshanligi keraksiz so'z va iboralardan qochish, asosiy fikrga e'tibor berish orqali ifodalanadi. Aniq so'z va iboralardan foydalanish uchun aniq atamalarga ustunlik berish, noaniqlikni yo'q qilish, argo va mavhum iboralardan qochish darkor.

Hayotning turli jabhalarida ravshanlikning ahamiyati juda katta. Shaxsiy munosabatlarda tuyg'ular va umidlarning aniq ifodasi, tushunmovchiliklar va mojarolarning oldini olish ham nutqning aniqligiga bog'liq. Aniqlik obyektiv orqali biz o'z fikrlarini aniq ifodalash qobiliyati hayotning turli sohalarida muvaffaqiyatli muloqot qilish uchun juda muhim ekanligini ko'ramiz.

Nutqning to'g'riligi grammatik to'g'rilik hamda leksik xatolardan qochish bilan ifoda etiladi. Muloqotda to'g'ri nutqning o'rni katta. Bu orqali suhbatdoshlarga hurmat va ularda ijobiy taassurotni shakllantirish mumkin.

Nutqning aniqligi va to'g'riligi o'rtasidagi bog'liqlik mavjud. Aniqlik va to'g'rilik, suhbatning eng asosiy xususiyatlari hisoblanadi va ularning o'zaro ta'siri nutq jarayonida muhim ahamiyatga ega. Nutq mazmuniga mos tanlangan so'zlar va ifodalar to'g'rilikni oshiradi, nutqni aniq, tushunarli bayon qilish esa aniqlikni oshiradi.

Aniq ma'noni o'zgartirmasdan, qisqa va tushunarsiz so'zlar yordamida fikrini ifodalash, suhbatni sodda va tushunarli qilishga imkon beradi. Auditoriyaga mos ravishda aniq va to'g'ri so'zlar ishlatilganda, suhbatni tushunarliroq qilish va muvaffaqiyatga erishishga yo'l ochiladi.

Ta'sirli so'zlar va ilovalar fikrni e'tiborli va qiziqarli bo'lishida yordam bera olishi mumkin. Bu eslatma qilish, tushunish vaqti, hamda muhokama olishda muhimdir. Ta'sirli so'zlardan foydalanish orqali, fikr-mantiqiy bog'lanishni kuchaytirish va o'z fikrini e'tirof etish osonlashadi. Ta'sirli so'zlar, e'tibor qozonish va e'tibor qaratish uchun mo'ljallangan bo'lishi mumkin. Bu auditoriyaga aynan nima haqida gapirayotganingizni tushunishga yordam beradi. Agar suhbat aniqlik va to'g'rilik bilan birlashtirilgan bo'lsa, unda kommunikatsiyada eng yaxshi natijalarga erishish osonlashadi.

Nutqning ravshanligi va aniqligini oshirish uchun fikrni aniq ifodalash malakalarini rivojlantirish, grammatika va lug'atga e'tibor qaratish, boshqalarning fikr-mulohazalaridan foydalanish yaxshi natija beradi. Shuni alohida ta'kidlash joizki, aniq va to'g'ri nutq tuzishda muloqot ko'nikmalarini doimiy ravishda takomillashtirishni rag'batlantirish, har bir fikrni kengaytirish va dalillarni tasdiqlash uchun misollar qo'shish mumkin.

Fikrlarning ravshanligi soʻz va iboralarni aniq tanlashga yordam beradi. Aniqlik boʻlmasa, tushunmovchilik tufayli aniqlik yoʻqolishi mumkin. Savodxonlik va toʻgʻri soʻz boyligi buzilishsiz tushunishni taʼminlaydi. Soʻzlarni notoʻgʻri ishlatish tushunmovchiliklarga olib kelishi mumkin.

Muvaffaqiyatga erishgan rahbarlar oʻz qarashlarini ifodalashda va biznes tilidan toʻgʻri foydalanishda aniqlikka katta eʼtibor qaratadilar. Oʻz tadqiqotlarini aniq va toʻgʻri bayon qiladigan olimlar nutqning ravshanligi va toʻgʻriligini namoyish etadilar. Shu sababli, nutqning ravshanligi va toʻgʻriligi oʻzaro bogʻliqligini tushunish ishonchli va yuqori sifatli muloqotni rivojlantirishning kalitidir.

Aniq ifoda etish koʻnikmalarini rivojlantirish uchun nimalarga eʼtibor qaratish lozim? Buning uchun asosiy fikrlarni aniqlash va ularni mantiqiy ravishda taqsimlash, yangi mavzularga erta oʻtishni oldini olish, yangi soʻzlarni faol oʻrganish va ularni kundalik nutqda qoʻllash, professional va shaxsiy til oʻrtasidagi muvozanatni saqlash muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, grammatika va lugʻatga eʼtibor berish ham samarali vositadir. Buning uchun har xil uslubdagi va murakkablik darajasidagi adabiyotlarni muntazam oʻqish, grammatik koʻnikmalarni yaxshilash uchun yozish mashqlarini bajarish, lugʻatlar, grammatik maʼlumotnomalar va onlayn resurslardan foydalanish, tuzatish va fikr-mulohazalar uchun ona tilida soʻzlashuvchilar bilan bogʻlanish yaxshi samara beradi.

Boshqalarning fikr-mulohazalaridan foydalanish ham ushbu koʻnikmalarni rivojlantirishda yordam beradi. Buning uchun suhbatdoshlarning sharhlari va tuzatishlarini diqqat bilan qabul qilish, konstruktiv tanqidni xafa qilmasdan va minnatdorchilik bilan qabul qilish, dialog va munozaralarda ishtirok etish darkor.

Aniq va toʻgʻri gapirishga umumiy eʼtibor nafaqat samaraliroq muloqotni taʼminlaydi, balki turli vaziyatlarda oʻz-oʻzini ifoda etishga boʻlgan ishonchni oshiradi.

Xulosa qilib aytganda, nutqning ravshanligi va toʻgʻriligi muvaffaqiyatli muloqotning muhim elementlari hisoblanadi. Fikrlarning aniq ifodalanishi tushunishni taʼminlaydi va yuzaga kelishi mumkin boʻlgan tushunmovchiliklarni bartaraf qiladi, toʻgʻri nutq esa professionallik va tinglovchilarga hurmat taassurotini beradi.

Nutqning ravshanligi va aniqligi oʻrtasidagi chambarchas bogʻliqlikni tushunish bizga muloqot qobiliyatimizni yaxshilash uchun asosiy vositalarni beradi. Ushbu jihatlarni rivojlantirish orqali biz nafaqat maʼlumotni etkazish qobiliyatimizni yaxshilaymiz, balki professional va shaxsiy sohaga qoʻshgan hissamizni ham oshiramiz.

Nutqning ravshanligi va toʻgʻriligini oshirish boʻyicha maslahatlarni qoʻllash nafaqat lingvistik arsenalimizni boyitibgina qolmay, balki munosabatlarda va maqsadlarga erishishda yangi ufqlarni ochadi. Shunday qilib, ushbu koʻnikmalarni rivojlantirishga eʼtibor qaratish bizning aloqalarimizni yanada ishonchli va boy qilish orqali oʻz samarasini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Oʻzbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. T.:Oʻzbekiston, 2012.
2. Mahmudov N., Rafiyev A., Yoʻldoshev I. Nutq madaniyati va davlat tilida ish yuritish. T.:2014.
3. Usmonov S. Yuristning nutq madaniyati. T., 2007.
4. Rafiyev A., Qoʻnishev J. Hozirgi oʻzbek adabiy tili., T.:2012.
5. Saidov A., Sarkisyan G. Yuridik til va huquqshunos nutqi. T.: 1994.
6. Tojiyev Y. va boshq. Oʻzbek nutqi madaniyati va uslubiyat asoslari. T.: 1994.

7. Xo'jaqulova R. Husanov N. Dilmurodova N. O'zbek tili. O'quv qo'llanma. T.: 2016
8. Xoliqov H. Ish yuritish fanidan amaliy mashg'ulotlar uchun uslubiy ko'rsatmalar. A.: AndMII, 2007-yil.
9. G.Gulyamova va b. Yuristning yozma nutqi: kasb-hunar kollejlari uchun darslik / Taqrizchilar: Azimova I., Rasulmuxamedova D.– Toshkent: "TDYU", 2018.